

I

(Seadusandlikud aktid)

MÄÄRUSED

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2017/1563,

13. september 2017,

mis käsitleb teatavate autoriõigusega ja autoriõigusega kaasnevate õigustega kaitstud teoste ja muude objektide ligipääsetavas vormis koopiate piiriülest vahetamist liidu ja kolmandate riikide vahel pimedate, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikute huvides

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust, ⁽¹⁾

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽²⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Marrakechi leping, mis käsitleb avaldatud teoste juurdepääsu lihtsustamist pimedatele, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikutele (edaspidi „Marrakechi leping“), kirjutati liidu nimel alla 30. aprillil 2014 ⁽³⁾. Lepingu kohaselt tuleb lepinguosalistel näha ette autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste erandid või piirangud, mis käsitlevad teatavate teoste või muude kaitstud objektide ligipääsetavas vormis koopiate valmistamist ja levitamist ning selliste koopiate piiriülest vahetamist.
- (2) Marrakechi lepingu alusel on soodustatud isikud inimesed, kes on pimedad või kellel on nägemispuue, mida ei saa parandada nii, et neile oleks tagatud nägemisvõime, mis on sisuliselt samaväärne nende isikute nägemisvõimega, kellel niisugust puuet ei ole; inimesed, kellel on taju- või lugemispuue, sealhulgas düsleksia, või muu õpiraskus, mille tõttu nad ei saa trükiseid lugeda sisuliselt samal tasemel nagu isikud, kellel sellist puuet ei ole, ja inimesed, kes ei ole füüsilise puude tõttu suutelised raamatut hoidma või käsitsema või silmi lugemiseks vajalikul määral fookustama või liigutama niivõrd, et niisuguse häire või puude tõttu ei ole nad suutelised trükitud teoseid lugema sisuliselt samal tasemel nagu isikud, kellel niisugust häiret või puuet ei ole.
- (3) Pimedad ja nägemispuude või muu trükikirja lugemise puudega inimeste ligipääs autoriõigusega ja autoriõigusega kaasnevate õigustega kaitstud raamatutele ja muudele trükistele on endiselt mitmeti takistatud. Vajadust suurendada selliste isikute jaoks ligipääsetavas vormis teoste ja muude kaitstud objektide hulka ning märgatavalt parandada nende teoste ja muude kaitstud objektide ringlust ja levitamist on tunnustatud rahvusvahelisel tasandil.

⁽¹⁾ 5. juuli 2017. aasta arvamus (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi 6. juuli 2017. aasta seisukoht (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata) ja nõukogu 17. juuli 2017. aasta otsus.

⁽³⁾ Nõukogu 14. aprilli 2014. aasta otsus 2014/221/EL, mis käsitleb Marrakechi lepingu (avaldatud teoste juurdepääsu lihtsustamise kohta nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikutele) Euroopa Liidu nimel allkirjastamist (ELT L 115, 17.4.2014, lk 1).

- (4) Euroopa Liidu Kohtu arvamuse 3/15 ⁽¹⁾ kohaselt tuleb Marrakechi lepingus ette nähtud autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta kehtivaid erandeid või piiranguid, mis käsitlevad teatavate teoste või muude kaitstud objektide ligipäasetavas vormis koopiade valmistamist ja levitamist, rakendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2001/29/EÜ ⁽²⁾ ühtlustatud valdkonnas. Sama kehtib ka selles lepingus ette nähtud eksportimise ja importimise korra kohta, kuna nende lõppeesmärk on lubada lepinguosalise territooriumil üldsusele suunata või levitada teise lepinguosalise territooriumil valmistatud ligipäasetavas vormis koopiaid ilma õiguste omajate loata.
- (5) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2017/1564 ⁽³⁾ eesmärk on täita Marrakechi lepingust tulenevad liidu kohustused ühtlustatud viisil, et parandada kõikides liidu liikmesriikides ligipäasetavas vormis koopiade kättesaadavust soodustatud isikutele ja edendada selliste koopiade ringlust siseturul, ning selles direktiivis nähakse liikmesriikidele ette kohustus kehtestada erand teatavatest õiguste omajate õigustest, mida on liidu õigusaktidega ühtlustatud. Käesoleva määruse eesmärk on täita Marrakechi lepingust tulenevaid kohustusi, mis puudutavad liidu ja Marrakechi lepingu osalistena kolmandate riikide vahel sisse seatud mittetulunduslikul eesmärgil ligipäasetavas vormis koopiade soodustatud isikute tarvis eksportimise ja importimise korda, ning kehtestada ühtlustatud viisil sellise ekspordi ja impordi tingimused direktiividega 2001/29/EÜ ja (EL) 2017/1564 ühtlustatud valdkonnas, et tagada, et neid meetmeid kohaldatakse järjekindlalt kogu siseturul, ohustamata sealjuures nendes direktiivides käsitletud ainuõiguste ja erandite ühtlustamist siseturul.
- (6) Määrusega tuleks tagada, et raamatute, sealhulgas e-raamatute, ajakirjade, ajalehtede ja muude kirjutiste, muusikanootide, sealhulgas noodilehtede, ning muude trükiste, sealhulgas helikandjal nii digitaal- kui ka analoogvormingus materjali ligipäasetavas vormis koopiaid, mis on valmistatud ükskõik millises liikmesriigis direktiivi (EL) 2017/1564 kohaselt vastu võetud riigisiseste õigusnormide alusel, on võimalik levitada, suunata või kättesaadavaks teha Marrakechi lepingu osalises kolmandas riigis asuvale soodustatud isikule või pädevale üksusele, nagu on osutatud Marrakechi lepingus. Ligipäasetavate vormide hulka kuuluvad näiteks raamatud, mis on rahvusvahelises pimedate kirjas või suures kirjas, kohandatud e-raamatud, audioraamatud ja raadioprogrammid. Võttes arvesse „Marrakechi lepingu mittetulunduslikku eesmärki“, ⁽⁴⁾ peaksid ligipäasetavas vormis koopiaid kolmandas riigis asuvatele pimedatele, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega inimestele või pädevatele üksustele levitama, suunama või kättesaadavaks tegema ainult liikmesriigis asuvad pädevad üksused mittetulunduslikul alusel.
- (7) Käesoleva määrusega tuleks samuti ette näha, et liikmesriigis asuvatel soodustatud isikutel ja pädevatel üksustel oleks võimalik importida kolmandatest riikidest Marrakechi lepingu täitmisega kooskõlas valmistatud ligipäasetavas vormis koopiaid ja saada neile koopiatele juurdepääs pimedate, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega inimeste huvides mittetulunduslikul otstarbel. Neid ligipäasetavas vormis koopiaid peaks olema võimalik levitada siseturul samadel tingimustel nagu liidus direktiivi (EL) 2017/1564 alusel valmistatud ligipäasetavas vormis koopiaid.
- (8) Selleks et parandada juurdepääsu ligipäasetavas vormis koopiatele ning hoida ära teoste või muude kaitstud objektide loata levitamist, peaksid pädevad üksused, kes ligipäasetavas vormis koopiaid levitavad, üldsusele suunavad või üldsusele kättesaadavaks teevad, täitma teatavaid kohustusi. Tuleks soodustada liikmesriikide algatusi, mis aitavad edendada Marrakechi lepingu eesmärke ja vahetada ligipäasetavas vormis koopiaid Marrakechi lepingu osaliste kolmandate riikidega ning toetada pädevaid üksusi teabe vahetamisel ja kättesaadavaks tegemisel. Need algatused võiksid hõlmata ligipäasetavas vormis koopiade valmistamist ja levitamist käsitlevate suuniste või parimate tavade väljatöötamist, mille käigus konsulteeritakse pädevate üksuste esindajate, soodustatud isikute ja õiguste omajatega.
- (9) On oluline, et igasugune isikuandmete töötlemine käesoleva määruse raames toimuks järgides põhiõigusi, sealhulgas Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklites 7 ja 8 sätestatud õigust era- ja pereelu austamisele ja isikuandmete kaitsele, ning on nõutav, et igasugune isikuandmete töötlemine toimuks samuti

⁽¹⁾ Euroopa Kohtu 14. veebruari 2017. aasta arvamus 3/15, ECLI:EU:C:2017:114, punkt 112.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiv 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT L 167, 22.6.2001, lk 10).

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. septembri 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1564, mis käsitleb teatavate autoriõigusega ja autoriõigusega kaasnevate õigustega kaitstud teoste ja muude kaitstud objektide teatavaid lubatud kasutusviise pimedate, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikute huvides ning millega muudetakse direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 6).

⁽⁴⁾ Euroopa Kohtu 14. veebruari 2017. aasta arvamus 3/15, ECLI:EU:C:2017:114, punkt 90.

kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiividega 95/46/EÜ⁽¹⁾ ja 2002/58/EÜ⁽²⁾, mis reguleerivad isikuandmete töötlemist juhul, kui töötlejaks on käesoleva määruse raames pädevad üksused liikmesriikide pädevate ametiasutuste järelevalve all, eeskätt liikmesriikide määratud sõltumatute ametiasutuste järelevalve all.

- (10) ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga, mille osaline liit on, tagatakse puudega inimestele õigus saada juurdepääs teabele ja haridusele ning osaleda kultuuri-, majandus- ja ühiskonnaelus teistega võrdsetel alustel. ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni kohaselt tuleb konventsiooniosalistel võtta kooskõlas rahvusvahelise õigusega kõik asjakohased meetmed, tagamaks, et intellektuaalomandi õigusi kaitsvad õigusaktid ei takistaks ebamõistlikult või diskrimineerivalt puudega inimeste juurdepääsu kultuuriteavikutele.
- (11) Hartaga keelatakse liidu poolt diskrimineerimise kõik vormid, sealhulgas diskrimineerimine puude tõttu, ning tunnustatakse ja austatakse puuetega inimeste õigust saada kasu meetmetest, mille eesmärk on tagada nende sõltumatus, sotsiaalne ja tööalane integratsioon ning osalemine ühiskonnaelus.
- (12) Kuna käesoleva määruse eesmärki, eelkõige Marrakechi lepingus sätestatud kohustuste ühtlustatud viisil täitmist teatavate teoste ja muude kaitstud objektide ligipäätavas vormis koopiade mittetulunduslikul otstarbel ja soodustatud isikute huvides toimuva ekspordi ja impordi puhul liidu ja Marrakechi lepingu osaliste kolmandate riikide vahel ning sellise ekspordi ja impordi tingimuste kehtestamist, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab seda selle ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (13) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja järgitakse eeskätt hartas ja ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis tunnustatud põhimõtteid. Seepärast tuleks käesolevat määrust tõlgendada ja kohaldada kooskõlas nende õiguste ja põhimõtetega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Reguleerimise ja kohaldamisala

Selleks et hoida ära siseturul ainuõiguste ja erandite ühtlustamise ohtu sattumine, sätestatakse käesolevas määruses ühtsed õigusnormid, mis käsitlevad pimedate, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikute huvides teatavate teoste või muude kaitstud objektide ligipäätavas vormis koopiade piiriülest vahetamist liidu ja Marrakechi lepingu osalistest kolmandate riikide vahel ilma õiguste omaja loata direktiividega 2001/29/EÜ ja (EL) 2017/1564 ühtlustatud ulatuses.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „teos või muu kaitstud objekt“ – teos kui raamat, ajakiri, ajaleht või muu kirjutus, muusikanoodid, sealhulgas noodilehed, ning teose illustatsioonid, seda mis tahes andmekandjal, sealhulgas helikandjal, nagu audioraamatud, ja digitaalvormingus, mis on kaitstud autoriõigusega või autoriõigusega kaasnevate õigustega ja on avaldatud või muul viisil õiguspäraselt üldsusele kättesaadavaks tehtud;

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31). See direktiiv tunnistatakse kehtetuks ja asendatakse alates 25. maist 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrusega (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37).

- 2) „soodustatud isik“ – sõltumata muust puudest – isik,
- a) kes on pime;
 - b) kellel on nägemispuue, mida ei saa parandada nii, et talle oleks tagatud nägemisvõime, mis oleks sisuliselt samaväärne sellise isiku nägemisvõimega, kellel niisugust puuet ei ole, ning kes ei ole selle nägemispuude tõttu suuteline lugema trükitud teoseid sisuliselt samal tasemel nagu isik, kellel sellist puuet ei ole;
 - c) kellel on taju- või lugemispuue, ning kes seetõttu ei ole suuteline trükitud teoseid lugema sisuliselt samal tasemel nagu isik, kellel sellist puuet ei ole, või
 - d) kes on füüsilise puude tõttu muul viisil võimetu raamatut hoidma või käsitsema või silmi lugemiseks vajalikul määral fookustama või liigutama;
- 3) „ligipääsetavas vormis koopia“ – teose või muu kaitstud objekti koopia, mis on esitatud muul viisil või alternatiivses vormis ja mis võimaldab soodustatud isikul teosele või muule kaitstud objektile juurde pääseda ja teha seda muu hulgas sama lihtsalt ja mugavalt, kui seda on võimalik teha isikul, kellel ei ole punktis 2 osutatud häiret ega puuet;
- 4) „liikmesriigis asuv pädev üksus“ – liikmesriigis tegevusloa saanud või tunnustatud üksus, mis mittetulunduslikul alusel pakub soodustatud isikutele haridust, väljaõpet, kohandatud lugemist või juurdepääsu teabele. See hõlmab ka avaliku sektori asutusi või mittetulundusühendusi, mis osutavad soodustatud isikutele samu teenuseid ühe oma põhitegevuse osana, institutsioonilise kohustusena või avalikes huvides täidetavate ülesannete ühe osana.

Artikkel 3

Ligipääsetavas vormis koopiade eksport kolmandatesse riikidesse

Liikmesriigis asuv pädev üksus võib Marrakechi lepingu osalisest kolmandas riigis asuvatele soodustatud isikutele või pädevatele üksustele levitada, suunata või kättesaadavaks teha teose või muu kaitstud objekti ligipääsetavas vormis koopiaid, mis on valmistatud direktiivi (EL) 2017/1564 alusel vastu võetud riigisestse õigusnormide kohaselt.

Artikkel 4

Ligipääsetavas vormis koopiade import kolmandatest riikidest

Soodustatud isik või liikmesriigis asuv pädev üksus võib teose või muu kaitstud objekti ligipääsetavas vormis koopiat, mille on soodustatud isikule või pädevale üksusele levitanud, suunanud või kättesaadavaks teinud Marrakechi lepingu osalisest kolmandas riigis asuv pädev üksus, importida või selle muul viisil omandada või saada sellele juurdepääsu ning seda direktiivi (EL) 2017/1564 alusel vastu võetud riigisestse õigusnormide kohaselt kasutada.

Artikkel 5

Pädevate üksuste kohustused

1. Liikmesriigis asuv pädev üksus, kes teeb artiklites 3 ja 4 osutatud toiminguid, loob oma tavad ja järgib neid, tagamaks, et ta
- a) levitab või suunab ligipääsetavas vormis koopiaid või teeb need kättesaadavaks üksnes soodustatud isikutele või teistele pädevatele üksustele;
 - b) võtab asjakohased meetmed, et tõkestada ligipääsetavas vormis koopiade loata reprodutseerimist, levitamist, üldsusele suunamist või üldsusele kättesaadavaks tegemist;
 - c) tegutseb nõuete kohase hooldsusega ja säilitab andmeid teoste või muude kaitstud objektide ning nende ligipääsetavas vormis koopiatega tehtud toimingute kohta ning
 - d) avaldab ja ajakohastab, asjakohasel juhul oma veebisaidil või muude veebipõhiste või veebiväliste kanalite kaudu teavet selle kohta, kuidas ta täidab punktides a–c kehtestatud kohustusi.

Liikmesriigis asuv pädev üksus loob ja järgib esimeses lõigus osutatud tavu austades täies mahus soodustatud isikute isikuandmete töötlemisel kohaldatavaid õigusnorme, millele osutatakse artiklis 6.

2. Liikmesriigis asuv pädev üksus, kes teeb artiklites 3 ja 4 osutatud toiminguid, esitab soodustatud isikule, pädevale üksusele või õiguste omajale taotluse korral ligipääsetaval viisil järgmise teabe:

- a) selliste teoste või muude kaitstud objektide loetelu, millest tal on olemas ligipääsetavas vormis koopiad, täpsustades, mis kujul need ligipääsetavad on, ning
- b) nende pädevate üksuste nimed ja kontaktandmed, kellega ta on ligipääsetavas vormis koopiaid artiklite 3 ja 4 alusel vahetanud.

Artikkel 6

Isikuandmete kaitse

Käesoleva määruse raames toimuva isikuandmete töötlemise puhul järgitakse direktiive 95/46/EÜ ja 2002/58/EÜ.

Artikkel 7

Läbivaatamine

Hiljemalt 11. oktoobriks 2023 korraldab komisjon käesoleva määruse hindamise ja esitab selle peamised järeldused Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele esitatavas aruandes, lisades vajaduse korral järeldustele ettepanekud käesoleva määruse muutmiseks.

Liikmesriigid esitavad komisjonile teabe, mis on vajalik hindamisaruande ettevalmistamiseks.

Artikkel 8

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 12. oktoobrist 2018.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Strasbourg, 13. september 2017

Euroopa Parlamendi nimel
president
A. TAJANI

Nõukogu nimel
eesistuja
M. MAASIKAS